

LEE KUI ON

Sławomir Oleszek
Gdańsk, 2024

o aktorstwie i nożach motylkowych

Lee Kui On, rekonstrukcja wizerunku

Aktorka Lee Kui On (李居安) jest jedną z tych postaci Świata Wing Chun (Ving Tsun), która nie doczekała się profesjonalnej monografii. Urodziła się w Hong Kong'u, mekce kungfu. Miejsce to dało jej możliwość nauki bezpośredniej u Wielkiego Mistrza Yip Man'a, z której skorzystała już jako osoba wykształcona w chińskich tradycyjnych sztukach walki z Północy i Qigong. Biegłe posługiwała się wieloma rodzajami broni kungfu, oraz mieczem scenicznym.

Z jej biografii wynika, że w młodym wieku zafascynowała się śpiewem operowym, sztuką aktorską i dziedziną walki służącej do widowiskowego odgrywania ról. Naukę rozpoczęła w tajwańskim instytucie artystycznym zdobywając odpowiednie umiejętności, a następnie doskonaliła warsztat dzięki Chan Suk Leung (陳淑良), aktorce Opery Kantońskiej urodzonej w Shunde, która w Hong Kong'u używała nazwiska Pak Suet Sin (白雪仙).

Część dorobku aktorskiego Lee Kui On możemy podziwiać dzięki jej przygodzie z filmem, którą zainicjował czarno-biały dramat według

scenariusza Wong Fung'a w reżyserii Mok Hong See. Premiera odbyła się 21 kwietnia 1954 roku pod tytułem „Matka po raz pierwszy” (初為人母). Pracowała potem w trupie Chu Feng Ming (雛鳳鳴劇團), gdzie brała udział w przedstawieniach, a dla młodych aktorów była instruktorką sztuk walki do 1965 roku. Gdy działalność artystyczna zespołu wyczerpała się i zmierzała do zawieszenia, odeszła z trupy w listopadzie tego roku.

W latach 1965-1971 przeżywała intensywny rozkwit twórczości filmowej. Zagrała wiele ról w 30 produkcjach. Przez sześć lat odnosiła sukcesy, aż do czasu gdy nastąpiły zmiany w orientacji kinematograficznej Hong Kong'u. W ostatnim roku zagrała jeszcze w czterech filmach: „Bohaterowie czarno-biali” (黑白双侠), „Zdesperowana dama” (拼命娘子), „Zabójca o zimnej twarzy” (冷面杀手) i „Najkrótszy ślub” (最短的婚礼). Pozwoliło to aby jej gwiazda jeszcze długo świeciła po zakończeniu kariery. Posiadała grono wielbicieli wiernych ortodoksyjnej Operze Kantońskiej, ale w międzyczasie wyrosło młode pokolenie widzów, gotowych kupować droższe bilety w zamian za kino akcji z nowoczesnymi plenerami dużego miasta, sensacją i efektami specjalnymi. Wbrew tej niedogodności i dzięki determinacji zawodowej przetarła pewne szlaki i została pierwszą kobietą reżyserem w Hong Kong'u. Specjalizowała się w filmach wykorzystujących epizody z dziedziny chińskich sztuk walki. Prowadziła też krótkoterminowe kursy dla artystów w „Zhu Hai College” znajdującym się przy stacji kolejowej Mong Kok w Kowloon. Nauczała grupę popularnych aktorów, w tym Hua Ju

Guan, Xu Yue Ming, Ling An Xi i kompozytorkę Wen Zhi Peng.

W 1969 roku, w lokalnej prasie „Hong Kong Chinese Screen Stories nr 98” ukazał się artykuł ze zdjęciami Lee Kui On z ceremonii Bai Shi i nauki „Ośmiu cięć podwójnymi nożami (tasakami)” Bart Cham Dao (八斬刀). Stał się potem dowodem na to, że jako pierwsza i jedyna kobieta nauczyła się bezpośrednio od swojego sifu Wielkiego Mistrza Yip Man'a tej formy, jako wieńczącej naukę całego systemu. Yip Man po chorobie onkologicznej zmarł 2 grudnia 1972 roku i nie zdążył już nauczyć Bart Cham Dao żadnej innej ze swoich uczennic.

Roland Tong Cho Chi (唐祖志) jeden z uczniów Yip Man'a od 1954 roku, powiedział w 2023 roku w rozmowie z mistrzami Ving Tsun Athletic Association, Lee Yap Chan (李煜昌) i Pang Chi Yam (彭熾欽) w obecności badaczki naukowej dr Lee Gai Man (李家文), odpowiadając na pytania w ramach projektu „Chińskie sztuki walki i komunikacja kultury sportowej”, że poznał Lee Kui On w 1955 lub 1956 roku. Był świadkiem jak Yip Man osobiście uczył ją formy noży motylkowych. Dr Lee Gai Man ustalała te fakty jako gospodarz projektu i kierownik Wydziału Dziennikarstwa oraz Komunikacji na Uniwersytecie Shue Yan w Hong Kong'u. Mamy więc nadzieję na dodatkowe informacje, które ten projekt udostępni.

Małżonek Lee Kui On, George Cheung King Kong (張敬網) również uczył się Wing Chun (Ving Tsun) od Wielkiego Mistrza Yip Man'a i był nauczycielem w Wellington College. W 1950 roku na treningi wysłał go wraz z bratem Benjamin'em Cheung ojciec Cheung Wing Kam, miejscowy policjant. Ponieważ Yip Man często wspominał treningi na drewnianych manekinach i mówił przy tym o stałym manekinie, którego posiadał w Foshan, George Cheung namówił go w 1951 roku, aby wykonał szkic i zamówił u stolarza budowę Muk Yan Chong. Takie manekiny powstały z drewna tekowego, które zostało sprowadzone z Chin, a koszty produkcji pokrył Cheung Wing Kam. Manekiny posiadały jednak pewne wady i odstępstwa od projektu, które powstały na etapie produkcji w stolarni, ale ostatecznie egzemplarz George'a Cheung'a został zainstalowany przy Argyle Street w Kowloon.

Gdy w 1956 roku George Cheung opuścił Hong Kong i udał się na studia do Sydney, zabrał ze sobą tego manekina, a wracając do domu w 1959 roku pozostawił go w Australii. Jako sifu trenował swoich studentów lub udzielał im wskazówek technicznych do 1976 roku, kiedy zmarł. Był o pięć lat starszym, przyrodnim bratem William'a Cheung Cheuk Hing'a (張卓慶), znanego trenera Wing Chun, który w chwili obecnej kieruje „The Global Traditional Wing Chun Kung Fu Association” z siedzibą w Australii. Polska jest 26 krajem stowarzyszonym w tej organizacji dzięki staraniom sifu Adama Laskowskiego, który jest jej przedstawicielem krajowym i europejskim, oraz kieruje pracami Polskiej Akademii Wing Chun Kung Fu w Kędzierzynie-Koźlu.

O barwnym i bogatym kulturowo życiu Lee Kui On można powiedzieć bardzo wiele. Przede wszystkim przeplatało się z historią i praktyką Wing Chun (Ving Tsun) przez wiele lat i to nie tylko za sprawą praktyki u sifu Yip Man'a jako lidera i głównego trenera tej sztuki walki w Hong Kong'u, ale licznie uprawiającej ją i wspierającej rodziny Cheung narodowości Han, na czele z małżonkiem jako najwcześniej rozpoczynającym naukę w tej rodzinie.

